

P Á L Y Á Z A T

II. NEMZETKÖZI LEONARDO DA VINCI EXLIBRIS PÁLYÁZAT

Ürmös Péter rézkarca, C3

Leonardo da Vinci nevét szülővárosában, a Firenze közeli Vinciben számos múzeum és alapítvány viseli. Ezek közül a Museo Ideale Leonardo da Vinci, a Biblioteca Ideale di Leonardo, az Archivio Leonardismi, a Giardino di Leonardo e dell'Utopia és a Museo Ideale del Rinascimento közösen rendezték meg 2000 decemberében az első Leonardo exlibris-kiállítást. Ezen a KBK Egyesület két tagja is szerepelt: *Kőhegyi Gyula és Ürmös Péter* pályázati részvételét oklevéllel köszönték meg a szervezők. A magyar résztvevők Leonardo lapjait mi is örömmel mutatjuk be olvasóinknak (A Kőhegyi Gyula ex librise a címlapon látható). Az itteni múzeumok és kiállítótermek folyamatos rendezvényei egész évben tartanak, amiről hírlevelünkben értesülhettünk.

Sajnos, a szervezők szűk jelentkezési határidőt szabtak, hiszen 2001 december 31-ig kell a pályaműveknek megérkezniük a következő címre: 2 Concorso Ex Libris Leonardini Vinci 2001

Museo Ideale Leonardo Da Vinci
Via Montalbano 2
500590 VINCI / FI / ITALIA

FELTÉTELEK:

Minden hagyományos technika megengedett, sőt kísérleti művészeti alkotásokkal is lehet szerepelni, így elfogadják a számítógépes grafikát is. A művek maximális mérete 10 x 15 cm.

Kötelező felirat: bármelyik fentebb leírt múzeum neve mellett az **Ex libris** kifejezésnek kell szerepelnie.

Minden ex librisből hat db. nyomatot kell beküldeni, hátoldalukon feltüntetve a szerző nevét, a technikát, a készítés évét, az esetleges hivatkozási szempontokat, és hogy melyik témakörben (témakörökben) pályázik alkotásaival. Kísérőlevélben kéri mellékelni az alkotó életrajzi adatait, pontos címét, valamint családi- és keresztnéve pontos írásmódját.

Az alábbi témakörökben lehet pályázni:

- Minden Leonardo életével és munkásságával kapcsolatos motívum feldolgozható.
(Ezeket a Museo Ideale Leonardo Da Vinci kezeli)
- Leonardo kortársaival kapcsolatos témavariációk. (A Museo Ideale di Rinascimento kezeli).
- Leonardo-témákhoz kapcsolódó munkák: a repülés tudománya illetve művészete; Leonardo **Vízkereszt** alkotása; Léda és a hattyú motívuma; a jászol és a béke jóslata.

R É S U M É

Sous le titre "La ville de Dürer" *Csaba Katona* fait connaître les événements organisés à l'occasion du 95^oème anniversaire de la fondation de Nürberg. C'est *dr. Antal Arató* qui a inauguré l'exposition commémorative d' *Antal Fery*, organisée dans la bibliothèque municipale de Balatonlelle. Informations sur le 29ème Congrès International de la FISAE, organisé au Danemark. Deuxième Concours International d'Ex Libris en l'honneur de Leonardo da Vinci.

Dans la rubrique Panorama des expositions *Zoltán Király* écrit sur l'exposition de *László Lázár Nagy*, organisée à Cegléd. L'artiste graveur célèbre y a présenté ses tableaux à l'huile représentant les monuments historiques de sa résidence en société de ses quelques petites gravures. - Les gravures d' *Imre Szilágyi* furent présentées à Siófok, dans le Musée Imre Kálmán. *I.J. Matyikó* fait connaître les créations exposées. *Mme Szepesvári* écrit sur l'exposition jubilaire de trois artistes célèbres de la ville de Szeged, où on a complimenté *Márta Kopasz*, *Piroska R. Pap* et *Anna László*, à l'occasion de leur 90ème, 75ème, 55ème anniversaire. Dans la Galerie IX. de Budapest on a exposé les lithographies, gravures récentes de Zoltán Vén, à l'occasion de son 60ème anniversaire. Dans la rubrique Bibliophilie nos collaborateurs: *Zoltán Király*, *Péter Ürmös* et *Imre Soós* font connaître 4 publications: catalogues d'exposition du pays et étrangers. Rubriques ultérieures: Nouvelles, Revue de presse.

A kiadványt támogatta a

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

NÜRNBERG - DÜRER VÁROSA

A múlt év októberében a Magyar Országos Levéltár képviseletében részt vehettem a 71. alkalommal megrendezésre került Német Levéltári Napon. Minthogy ennek az egyik legszebb német város, Nürnberg adott otthont, szabadidőmet a város múltjának és jelenének megismerésére fordíthattam. Erre egyebek mellett kiváló lehetőséget kínált, hogy a város 2000-ben ünnepelte első fennmaradt írásos említésének 950. évfordulóját és ebből az alkalomból egész éves rendezvénysorozatnak adott otthont. Az egészséges lokálpatriotizmus számos megnyilvánulása mellett az ünneppsorozat hangulatának egyik legkarakterisztikusabb jellemvonása volt Albrecht Dürer (1471-1528) alakjának megidézése. A reneszánsz művészet e sokoldalú zsenijére Nürnberg már a maga korában is joggal büszke volt. Ez nyilvánult meg abban, hogy a városi tanács megadta számára azt az erkölcsi és anyagi elismerést, aminek hiánya oly sok művész életét nehezítette meg. Ugyanakkor látnivaló volt, hogy a Dürer iránti tisztelet és csodálat semmit sem csökkent a halála óta eltelt majd fél évezred óta. Nürnberg Der Dürerstadt, hirdették nemes egyszerűséggel a szórólapok, óriásplakátok, idegenforgalmi prospektusok, sőt a művész arcképével díszített különféle ruhadarabok is.

A nürnbergi Dürer-kultusz központi színhely a mester egykori háza. Köztudott, hogy Nürnberg a második világháború során óriási károkat szenvedett el a bombázások következtében, ám a németek a rájuk olyannyira jellemző kitartással, szinte minden lerombolt épületet az eredetihez hasonló alakban teremtettek újjá. A királyi vár és az annak kapuja előtt meghúzódó néhány épület, így pl. a város legrégebbi háza, egy 1300-as évek derekán épült favázás ház azonban átvészelte a háborút. Az utókor

ségben maradtak közé tartozott Albrecht Dürer egykori lakóháza is. Aki egy kicsit is érdeklődik a művészettörténet, vagy akár Nürnberg múltja iránt, az nem hagyhatja el úgy a várost, hogy az itt berendezett múzeumba ne látogasson el. A ház szobáit a korabeli metszetek alapján olyan bútorokkal rendezték be, amelyek a művész idején is használatosak voltak. Eredeti felszerelés csupán a főzőkonyhában maradt fenn, ám ettől függetlenül teljesen átérezhető a kor hangulata, különösen úgy, hogy a szobák ablakain kipillantva szinte ugyanaz a látvány tárul az érdeklődő szeme elé, mint amit Dürer is láthatott a XV-XVI. század fordulóján. A művész több munkájának reprodukciója csodálható meg a házban berendezett kiállítások révén, de akit művészetének technikai oldala érdekel, azt sem éri csodálódás. Külön tárlóban helyezték el a munkaeszközöket, az általa használt festékek-ből egy-egy mintát, mi több, egy korabeli nyomdagép utánezata is megtalálható az egyik szobában, amelyen a látogatók maguk is elkészíthetnek egy-egy reprot, ha úgy hozza kedvük. A ház földszinti részén pedig egy elsötétített helyiségben Dürer és a korabeli Nürnberg mindennapjait bemutató film pereg non-stop: a látogató tetszése szerint pillanthat bele a filmbe. Mindez így együtt szinte visszavarázsolja az érdeklődőket a reneszánsz világába.

Nürnberg tehát a magáénak érzi Albrecht Dürert. Joggal. De nem lehet említés nélkül hagyni, hogy mi, magyarok is legalábbis bizonyos mértékig magunkénak vallhatjuk Dürer örökét. Ismert, hogy a legelső máig is fennmaradt olyan metszet, amelyet mai fogalmaink szerint is kétségkívül ex librisnek nevezhetünk, Albrecht Dürer munkája 1516-ból. Minthogy Dürer családja a Gyula melletti Ajtós községből (Békés megye) származott el Nürnbergbe (erre utal a név is: Tüerer = Dürer), így elmondhatjuk, hogy Magyarországnak is van némi köze az ex libris születéséhez. Hogy a kisgrafika iránt érdeklődők Magyarországon is mindig kiemelt figyelmet fordítottak Dürer művészetére, az is bizonyítja, hogy miután 1932-ben létrejött az első országos ex libris-egyesület, a MEGE, a debreceni ex libris készítőket és gyűjtőket tömörítő egyesület, 1935-ben a művész nevét vette fel: 55 gyűjtő és művész ekkor alapította meg Nagy József lakásán az Ajtói Dürer Céhet. A név ötlete Nagy Józseftől származott: oka a Dürer művészetére iránti tisztelet mellett az volt, hogy a kortárs debreceni alkotók közül többen is, elsősorban Gáborjáni Szabó Kálmán, a Dürer-féle fametszési technika hívei és művelői voltak.

Mindezen tények ismeretében csak javasolni tudom minden kisgrafika iránt érdeklődőnek, hogy ha teheti, látogasson el Nürnbergbe és ne mulassza el megtekinteni Albrecht Dürer egykori lakóházát. Ahogy a helyiek ápolják a nagy művész örökségét, példaként szolgálhat bárki számára: Dürer művészetét Nürnbergben nem csak a múlt, hanem a jelen része is.

Moskál Tibor rézmetszete, C2

A szeptember 14-16 között megrendezett kiskúnhalasi Nemzetközi Szüreti Fesztivál keretében szép kiállítást is megtekinthettek a résztvevők *Ex libris szőlővel és borral* címen. A bemutatót a Szilády Áron Református Gimnázium egyik testvérintézménye és az általunk is jól ismert *Herbert Schwarz* német gyűjtőtárs és exlibris-szakértő jóvoltából közösen rendezték. A tablókön sok nálunk is jól ismert külföldi, és természetesen magyar művész alkotásaival, valamint exlibris-gyűjtő nevével találkoztunk.

Budapesten a VI. kerületi Eötvös utca 7. szám alatt működő *Történeti Hivatalban "1956 képei"* címmel rendeztek kiállítást. Közel negyven művész grafikája, olajképe idézi itt az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc eseményeit. Az alkotások nagy részét külföldön, emigrációban élt vagy élő magyar művészek készítették, de nagy számban láthatunk fontos műveket itthon maradt művészeinktől is. Van az anyagban tényérnyi vázlat és van nagyszabású kompozíció, van plakát, amely harcra buzdít és van rajzszorozat, amely visszatekintve dokumentálja lépésről-lépésre mindazt, ami a forradalom lázasan, tragikusan szép napjaiban történt. A tárlat rendezője az alkotások születésének időbeli határát 1959-cel húzta meg. Láthatók Szalay Lajos, Baranyay András, Marosán Gyula, Szántó Piroska rajzai Kondor Béla látomásos olajképe, Pleidell János és Bényi Árpád plakátjai utóbbi a *Szabad Magyarországot!* feliratot viseli és a börtönt hozta alkotójának a kádári Magyarországon – , Bálint Endre hatalmas kompozíciója, a *Halottak napja*, vagy éppen Szőnyi István két expresszív rézkarca. Fontos lenne, hogy előkerüljön például az a nyomódúc, amelyről Pleidell János *Esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!* szövegű plakátja készült, hogy végül a forradalom ikonográfiája tejjé váljék.

Pleidell János plakátja

Egyesületünk tagja, Budai Tibor képzőművész *Lélekablakok* című kiállítását szeptember 20-ikán Salgótarjánban nyitotta meg dr. *Koplik Judit* művészettörténész, a Nógrádi Múzeumban. A tárlatot november 17. napjáig láthatta a közönség.

Várkonyi Károly
tollrajza

A Debreceni Orvostudományi Egyetem Elméleti Galériájában október 7-ikén, vasárnap délelőtt *Kovács Gerzson* grafikusművész és *Várkonyi Zsolt* fotográfus rendezett közös tárlatot *Várkonyi Károly grafikusművész emlékére*, megidévezve az elmúlt nyáron 91 éves korában elhunyt kiváló mestert. Korábbi művei mellett bemutatták élete utolsó éveiben készült grafikáit, ceruza- és tollrajzait.

A kiállítást *Dr. Gomba Szabolcs* professzor nyitotta meg, amelynek ünnepi hangulatát emelte *Simor Ottó* érdemes művész és a DOTE Monteverdi Kórus közreműködése.

A Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete egyre gyakoribb és gazdagabb kiállítási programjában nyomon követhetjük nem csupán a magyar, hanem a külföldi kortárs grafikai művészet sok neves alkotójának vagy csoportjának művészetét, új irányzatok és új technikák megjelenését és kialakulását is. Ez év július 27-ikén *König Róbert* alkotásaiból láthatott itt a közönség reprezentatív válogatást, amelyet *Ács Margit* író méltatott, és mutatott be a közönségnek.

Ugyanitt, a *Galéria IX-ben* október 5-ikén került sor egy másik, nem mindennapi tárlatra: a *New York-i Rézkarcolók Egyesülete* kiállításának megnyitójára. A színvonalas, komoly művészi értéket felmutató grafikák 25 művész alkotásai. A tárlatot *Brian H. Guss*, az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövetségének kulturális attaséja és *Kökény Mihály* országgyűlési képviselő nyitotta meg. Az alkotásokat *Kozák Csaba* művészeti író méltatta. Megjelent a megnyitón a magyar származású *James J. Kéry* művészeti manager, aki azt tervezi, hogy viszonzásképpen a jövő évben New Yorkban rendezze meg a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete művészeinek a kiállítását.

A közelmúltban jelentette meg a szolnoki Verseggy Ferenc Megyei Könyvtár a *"25 éves a Verseggy Nyelvművelő Verseny"* című kiadványt, amely az intézmény által

Diskay Lenke fametszetei, X2/2

Kiállítások:**Nemzetközi exlibris kiállítás 2000-2002**

közös rendezvény a lengyel malborki

Kastélymúzeummal.

(Cím: Malbork Zamek Museum, Ul. Staro Scinska 1, 82200 Malbork, Lengyelország.)

(Művésztagjainkat erről külön kiértésítettük, mivel a beküldési határidő 2001 dec. 1. volt.)

Helyszín: a frederikshavn-i Művészeti Múzeum – katalógussal.

A svéd királyok és nemesek superexlibrisei.

Helyszín: a frederikshavn-i Művészeti Múzeum – katalógussal.

A lengyel exlibrisművészet csúcspontja a 20. évszázad második felében.

Helyszín: Maskinhallen – katalógussal.

Szőlős-boros, valamint Léda és a hattyú témájú ex librisek.

Helyszín: a Frederikshavn-i Könyvtár – katalógusokkal.

Lesz továbbá zenei program, kirándulás, előadás, delegációk találkozója, könyv és ex libris vásár.

Szálláslehetőségek ügyében megkereséseket közvetlenül:

Frederikshavn Turistbureau, Brotorvet 1.

DK 9900 Frederikshavn, Dánia

tel.: (0045) 9842 3266 fax: 9842 1299

Tájékoztató árak:	kétágyas	egyágyas
Szálloda	450-1150	300-900 dán k.
Privátszállás	200-400	150-250
Ifjúsági szállás	200	100
Kemping	100	75
Nyári házak	kérés szerint	

Részvételi díj: résztvevők: 200 euro (1500DK)

kísérők: 100 euro (750DK)

Jelentkezési határidő: legkésőbb 2002. április 1-ig.

Mindenki figyelmébe: tekintettel a Kongresszus rendezvényeire, (minthogy lista kerül kiadásra a résztvevőkről fotóval), és a gyakran kaotikus helyzetre a résztvevők érkezését illetően, a Kongresszus szervezői csak azokat tudják figyelembe venni, akik a határidőig bejelentkeznek. Későbbi jelentkezők csak a szervezők külön engedélyével vehetnek részt a kongresszuson. Be nem jelentett vendégeket nem tudnak fogadni és a banketten sem vehetnek részt.

A jelentkezéshez a következő adatok szükségesek:

Vezetéknév

Keresztnév

Cím, postai irányítószámmal, ország.

Milyen nyelvet beszél: német, angol, francia, egyéb.

Dátum, aláírás.

Mellékelni kell egy fényképet (pl. útlevelebe való méretűt) a résztvevők listájához.

Az adatokat a Kongresszus titkárságához kell elküldeni, cím:

Kongresz-Sekretariatet, P.O.Box 47, DK 9900

Frederikshavn, Dánia

A részvételi díjat 2001 április 1-ig el kell juttatni a következő számlaszámra:

Postgiro danois No. 16996742, 29. internationale exlibriskongres, DK 9900 Frederikshavn.

Palásthy Lajos titkár.

SZÍNHELYEK ÉS SZÍNTEREK

Nagy László Lázár kiállítása Cegléden

Szeptember 19-ikén Cegléden, a Helyőrségi Klub tagas, reprezentatív kiállítótermében nyílt meg a városban élő és alkotó *Nagy László Lázár* festő- és grafikusművész újabb tárlata. Bár ezúttal zömmel olajfestményeiből nyújtott bő válogatást, amelyek Cegléd városképeit, hangulatos utcáit, nevezetes épületeit, szép tájait örökítik meg, néhány tabló bemutatta grafikai munkásságát is, ex libriseit, fa- és rézkarc technikával készített kisgrafikáit, vegyes technikájú nagyobb méretű grafikai lapjait. Külön tárlóban láthatták a látogatók az életművének nevezetesebb állomásait jelző kiállítások katalógusait, művészeti lapok róla szóló cikkeit és a művészetéről megjelent könyveket, kiadványokat. A megjelentek tájékoztatására négyoldalas kiállítási "kalauz" szolgált, amelyben a művész méltatójának a neve ugyan nem szerepel, de az elő- és hátlapon Nagy László három festményének színes reprodukciója teremt hangulatot a művek alaposabb szemléletéhez, a remek kompozíciók és a gazdag színvilág élvezetéhez. Ebből idézzük a művész méltatását.

"Nagy László Lázár kiállítása a tehetségét következetes, nehéz gyakorlással, tanulással kibontakoztató személyiség újabb bemutatkozása. Útja sok pályatársával

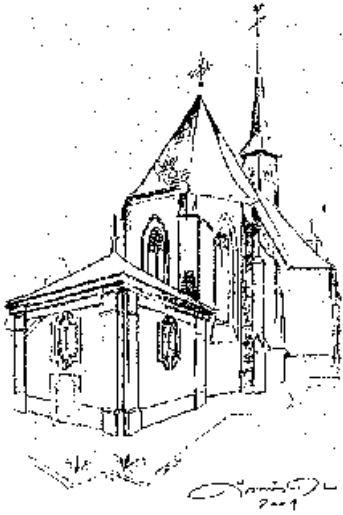

Nagy László Lázár rézkarca, C3, C5

rokon, csupán nehezebb, gyötrelmesebb, olyan, amin nem mindenki tud végigmenni. Ő hatvanhatodik életéig megtette ezt a nehéz utat és lett sokszor kiállító képzőművész. A festészet oldottabb, kötetlenebb műfajával ismerkedett meg először, a színek fogták meg,

S Z E M L E

A németországi DIE RHEINPFALZ című lap 2001 június 6-án megjelent 129. számában egész oldalas cikkben számol be *Ürmös Péter* grafikusművésznünk Deidesheimben rendezett kiállításáról. (Az eseményről előző számunkban adtunk hírt.) Az írás részletesen elemzi a tárlaton látott akvarelleket, kiemelve közülük a város műemlékeit ábrázoló lapokat. Ugyanakkor "Álomvilág"-nak nevezi a művész rézkarcainak, litográfiáinak témaválasztását. Ex libriseiről szólva idézi a kiállítást kísérő kiadványt, mely szerint a művész hazája egyik vezető exlibris-művésze.

Ürmös Péter
rézkarca,
C2

Az ausztriai Pettenbach-ban található SCHRIFT UND HEIMAT-MUSEUM gyakran rendez exlibris-kiállításokat is. 2001-ben ilyen kiállítás nyílt meg *Tranquillo Marangoni* olasz grafikus fametszeteiből. Az esemény meghívója a művészt úgy jellemzi, hogy ő korunk Itáliájának jelentős fametszője, Mariaelisa Leboroni (Perugia), Cristiano Beccalotto (Milano) és Furio de Denaro (Trieszt) mellett. Marangoni 1912-ben született Pozzulo del Friuli-ban és 1992-ben hunyt el Genovában. Munkássága hazánkban is ismert, megbecsült. Emlékezésül reá egy ex librisét közöljük.

Tranquillo Marangoni
fametszete, X

Kárász Artúr, a Nemzeti Bank egykori parasztpárti elnöke 1907-ben született Kolozsvárott. Pártja "szalámizása" idején külföldre távozott. Később a Világbank igazgatójaként

sokat segített több dél-amerikai és ázsiai ország gazdasági talpraállításában. A Bethlen Gábor Könyvkiadó gondozásában 1990-ben jelent meg *80 év a Föld körül* című önéletrajza. Az élvezetes stílusban megírt kötet nem tartozik a kisgrafika irodalmába. Egy ott említett esemény miatt azonban meg kell emlékeznünk róla. Gyermekkorai élményei között (a 18. oldalon) megemlíti a szerző, hogy az első világháborút követő nyomorgó időkben szüleinek sikerült őt feljuttatni egy Svájcba induló u.n. gyermekvonatra. (Ismeretes, hogy ezidőben Hollandia és Svájc sok kiéhezett magyar gyermek feltáplálását vállalta.) Svájcban egy *Irlet* nevű protestáns pap vette őt pártfogásába és viselte gondját felejtethetetlen szívéllyességgel, egész svájci tartózkodása alatt. "*Pastor Irlet*" a svájci gyermek-akció vezetője az édesapja volt *Ruth Irlet* néhai svájci kisgrafika-gyűjtőnek, aki ugyancsak nagy barátja volt Magyarországnak. Többször járt hazánkban, tanulta is a magyar nyelvet. Mindkettőjükéről lapunk 1999/3. számában emlékeztünk meg, így örömmel nyugtázzuk, hogy irántunk való rokonszenvük más helyen is szóba került, maradandó emléket hagyva róluk az utókor számára is.

A Japánból érkezett THE NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER 117. számában arról olvastunk, hogy 2001. júniusban 86 éves korában elhunyt *Yoneiro Sato*, az ország legidősebb fametsző művésze. Egy másik hír arról szól, hogy Japánba tett utazása során *Ivan Panenka* kellemes délutánt töltött el neves exlibris-művészek és gyűjtők társaságában. Ennek során nagy tetszéssel fogadták ismertetését a jelenkori szlovák ex librisről. A jelenlevők csupán azt sajnálták, hogy vendégük kevés szlovákiai csereanyaggal rendelkezett.

A dán gyűjtők EXLIBRIS NYT c. lapjának 2001/3. számában *Klaus Rödel* arról tudósít, hogy a neves gyűjtő, könyvkiadó és lapszerkesztő *Helmer Fogedgaard* a gyűjteményét a Frederikshavnban működő dán Exlibris Alapítványnak ajánlódta. Ennek során 80.000 ex libris és mintegy 2.000 darab kisgrafikai szakkönyv került köztulajdonba. A nagylelkű adományt később még 3.000 darab művészeti tárgyú szakkönyv is követte.

Ebben a számban 3 különböző nyelven jelentették meg a Dániában 2002-ben rendezendő nemzetközi kongresszus részvételi feltételeit. Ezt lapunk más helyén közöljük.

A szlovéniai gyűjtők OBVESTILA c. lapjának 148. száma figyelemre méltó magyar vonatkozást tartalmaz: a címlapon a nemrég elhunyt *Várkonyi Károly* fametszete látható. Az 1953-as keltezésű grafika Petrovics Sándorné nevére készült és azon Fekete István kedvelt állatregényeinek szereplői: a gólya, a vidra, stb. egy csoportban láthatók.

A hollandiai EXLIBRISWERELD 2001. évi őszi száma (44. évf. 3. sz.) *Jos van Waterschoot* terjedelmes cikkét közli a szöveges ex librisekről. Az illusztris szerző 15 kép bemutatásával elemzi ezeket a rendhagyó lapokat, melyeken az ábra mellett versek, hosszabb idézetek, sőt zeneművek kottarészletei is szerepelnek. A lap mellékletét képező őszi grafikai árverési tájékoztatójuk 159 tételben, különböző nemzetiségű kisgrafikai csomagot kínál megvételre. Két magyar művész neve is szerepel az ajánlatok között: Bordás Ferenc 9 fametszetű ex librise 10 Gulden és Gál Ferenc 3 rézmetszete 15 Gulden kikiáltási árral.

an jelen-való: mindig változó, a megragadás káprázatáról üzennek. A viszonylag kis felületek ugyan téri tömörítésre készítetik, de megtalálja a módot a finom, míves részletek érvényesítésére.

Tudja, honnan jött, és hogy mi szűkebb táj-hazájának megőrzendő, legalábbis a művészet segítségével még megőrizhető értéke. "Volt egyszer egy..." című sorozata hajdúböszörményi öreg kapukat, oromfalakat, fejfákat, cégereket, a régmúlt Debrecen már nem létező fragmentumait mutatja be utódainak, mesélgető, emlé-keztető bölcs emberként. A mesélő ábrázolás szurreális eszközei jelentik művészetének gerincét. Aggodalmi világunkért olykor nyugtalan, sőt zaklatott képi láto-másokhoz vezetnek.

Izgatja az erdélyi kultúra megörökítve-megtartása, s ezért vállalkozott egyedi grafikáin túl illusztrálásra is, pl. *Kányádi Sándor* verseskötetéhez, *Székelyhidi Ágoston: Napló Erdélyről* könyvéhez az "Erdélyi tükör"-höz és *Nyíró József* "halina-könyveinek" újbóli kiadá-sához.

A jelen kiállításon szerepel Szilágyi Imre Erdély sorozata, továbbá a "Hangszer ördöge" ciklusa, mely mákgubólétünk mintegy végső, szürrealisztikus figyelmeztetése, felgyorsult korunk, átalakuló környezetünk vívódásaként jelenik meg. Továbbá mesesorozatának lapjai szintén originálisak, köztük a "Kis tolvaj", a "Három Pierrot"...

Legújabb művei részletezőbbek, ez különösen linó-montázsaira jellemző. Nagyobb léptékű színfoltokat rendez egymás mellé, és gyakran építi be műveibe az apró lékosan megrajzolt természeti formákat. Szeret játszani és a humor nála esztétikai kategória. Mese és valóság eggyé válik művein: templomok felett sajtból van a hold; Cupidó vidám csínytevéseit karcolja lemezre; lepke, bogár repdes ciklámen légtérében s a szírmok akár a mennyország kupolája apró koboldok kal, fanfáros angyalokkal. Illúziók, melyek ha vizuálisak, megszépítik napjainkat...

Matyikó Sebestyén József

Szilágyi Imre rézkarca, C3

Szilágyi Imre linómetszete, X3

PARADIGMA - PARAFRÁZIS - PARADOX - PARAPLÉ

Vén Zoltán jubileumi kiállítása

A Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete Ráday utcai galériájában, a GALÉRIA IX-ben október 19-ikén került megrendezésre *Vén Zoltán* grafikusművész jubileumi kiállítása. A részben korábbi, részben egészen új litográfiákból, rézmetszetekből és vegyes technikájú grafikákból válogatott tárlat híven mutatta be a művész humoros-szatirikus, kaján vagy megértő mosolyra fakasztó képi világát. A nagy számban megjelent érdeklődőket Ferencváros polgármestere, *Dr. Gegesy Ferenc* köszöntötte, majd *Dr. Mezei Ottó* művészettörténész nyitotta meg a kiállítást és üdvözölte a stílszerűen piros "paraplé" alatt álló hatvanéves művészt, jubileumi tárlata alkalmából:

Vén Zoltán grafikusművész jubileumi kiállításának címadása meglehetősen zavarba ejtő: Paradigma - Parafrázis Paradox - (s.ráüteként) Paraplé. De lássuk csak! A felsorolásból a (képi) parafrázis akár önálló műfajként is értelmezhető, egy bizonyos kölcsönzött motí-

vum (motívumpáros) egyéni átírására, feldolgozására vonatkoztathatóan. A paradox(on) a műben foglalt helyzet, képi állítás látszólagos vagy valóságos lehetlenségére utal, felismerése-elfogadása az emberi elme jártasságától, kedélyvilágunktól függ.

E két fogalom köré csoportosítható művek nagy számban találhatóak Vén Zoltán ouvre-jében. Az elsőhöz, a parafrázishoz, illetve a motívumátvétellez kapcsolódóan meg kell jegyezni, hogy múlt század végi gyakorisága - *egyazon művész esetében különösképpen!* - másként értelmeződik, mint korábbi, a korábbi századokban való mérsékelt előfordulása, amikor is mindössze az átvétel, az átírás *formai* különbözőségéről volt szó. (Elég e tekintetben Picasso Velazquez-átírásaira hivatkozni). Az újabb idők motívumkölcsonne, kölcsönzése-átírása összefügg a 70-es évek nálunk is megjelent és később is dívó "talált tárgyak", *objet trouvé*-k nem előzmények nélküli kultuszával, illetve a század eleji kezdeményezők

K Ö N Y V E S P O L C

KÖNIG RÓBERT: Grafikák és a kiállításhoz kapcsolódó szövegrészletek 1990-2001. (Katalógus). Szerkesztette: Lelkes Mária. (Budapest, 2001. p. 14.)

König Róbert fametszete, X3

A Vigadó Galériában október 17-ikén nyílt meg *König Róbert grafikusművész* reprezentatív kiállítása, amely bemutatta művészetének szinte teljes keresztmetszetét, szép válogatásban. Az igen termékeny művésznek az utóbbi években készült kisebb-nagyobb grafikai sorozatait nehéz lenne együtt, egy helyen kiállítani, így a jelen összeállítás csak azok néhány darabjával utal a mappák és sorozatok grafikai világára. De láthatók voltak a tárlaton a legújabb, ebben az évben készült művek is.

A Veszprémi Egyetem két munkatársa, *Dr. Garaczi Imre* és *Dr. Kalmár Zoltán* nyitotta meg a kiállítást, igen népes közönség előtt. Erre az alkalomra jelent meg a címben jelzett, A 4-es méretű, szép kivitelű kiad-

vány. Ebben, váltakozva a művész fa- és linómetszeteinek reprodukcióival, szövegrészletek mutatják be sokoldalú megvilágításban König Róbert alkotó művészetét, témagazdagságát, egyéni stílusa sajátosságait, technikai bravúrait, vagyis mindazt, ami benne rejlik művészetének lassan szinte már óriási katedrálisá épülő, reneszánsz-gazdagságú környezet- és világábrázolásában. A közölt szövegek részletek vagy kiemelések az 1990-2001-es évek közötti König-kiállítások megnyitói-iból, idézetek azokról a műértőktől és (szak)íróktól, akik kiállításait bemutatták a nézőknek, az alábbi sorrendben és helyszíneken: dr. Szőnyi István, a Magyar Képzőművészeti Egyetem főtitkára, Budapest, 1990; Péntek Imre költő, Székesfehérvár, 1991; Szakolczay Lajos irodalomtörténész, Budapest, 1992; Nagy Gáspár költő, Szombathely, 1997; Dr. Kalmár Zoltán filozófus, Székesfehérvár, 1998; Antall István újságíró, Budapest, 1998; Frigyesi András rendező, Budapest, 2000; Oravecz Péter költő, Csepel; Nagy Gáspár költő, Siófok, 2000; Dr. Arató Antal könyvtárigazgató, Székesfehérvár, 2001 és Ács Margit író, Budapest, 2001.

A borító hátlapján magyar, német és angol nyelven olvasható König Róbert alkotói életrajza, a fedőlap belső oldalain pedig színes fényképekből összeállított montázs mutatja be a művész alkotó hétköznapjait, közel hozva ezzel a nézőhöz a munkás hétköznapok pillanatait és a munka produktumait, az elkészült, immár örök érvényű alkotásokat.

KOLLÉGIUMI KÉPZŐMŰVÉSZETI KLUB. K-MŰHELY 1996-1998. (Katalógus) Bessenyei György Tanárképző Főiskola Kollégiuma. Nyíregyháza. 1998. p. 44.

Nyíregyházán a kollégium alagsorában jöttek össze rendszeresen azok a főiskolai hallgatók, akik rajztanári pályára készültek és maguk is tehetséggel művelték a képzőművészet valamelyik ágát. Tanáraik irányításával igazi kis közösséggé kovácsolódtak és a főiskola elvégzése után is tovább tartják egymással a kapcsolatot. Munkásságuk és együttesük kialakulásáról így vall a katalógus előszavában L. Menyhért László művészettörténész:

"Hivatalosan 1979-ben alakult meg a műhely és 20 esztendeje formálja, alakítja a kollégiumban lakók vizuális környezetét, befolyásolja és irányítja a hallgatók ízlésvilágát, közvetíti a kortárs képzőművészet változásait" írja kicsit hivatalos nyelven a pályázati program. De mindez igaz, hiszen a művészetről folytatott kötetlen beszélgetések mellett a műhelyben dolgozó hallgatók a motorjai a különböző művésztelepeknek; kiállításokat szerveznek-rendeznek, nagyszerű performansz esteket tartanak, vendéglóadókat hívnak, és persze nem utolsó sorban dolgoznak. Hogy sikerrel, azt többek között az is mutatja, hogy az utóbbi időben egyre többen folytatják tanulmányaikat a Képző- vagy az Iparművészeti Egyetemeken és sokan váltak hivatá-

sos művészekké, valamint rendszeresen vesznek részt helyi és országos kiállításokon, biennálékon."

A 25 fiatal művésztanár, akik az ország különböző vidékein tanítanak, nyaranta sokszor dolgoznak együtt a művésztelepeken, és ebben a K-Műhely című katalógusban adnak ízelítőt grafikai és egyéb művészeti munkásságukról., valamennyien egy vagy két alkotással. Az itt szereplő képek nagy része is a nyári művésztelepeken született.

A kitűnő nyomdatechnikával készült kiadványban látható művek sokféle technikai eljárással készültek, van közöttük fotográfia, olajfestmény, tollrajz, rézkarc, linómetszet, plasztika, szerigráfia és sok vegyes technikájú grafika. Az olajfestményeket és többszínű nyomatokat eredeti színekben bemutató katalógust *Kurucz Tímea* szerkesztette és a K-Műhely 20 éves jubileumi kiállítása alkalmából készült.

Király

KOPASZ MÁRTA, R. PAP PIROSKA ÉS LÁSZLÓ ANNA JUBILEUMI KIÁLLÍTÁSA SZEGEDEN

A Kisgrafika Barátok Köre szegedi csoportja jeles ünnepség keretében tartotta meg soron következő összejövetelét Szegeden, a Somogyi Könyvtárban. Az október 19-ikén megrendezett klubesten kiváló művésztagjait: *Kopasz Mártát* 90.-ik, *R. Pap Piroskát* 75.-ik és *László Annát* 55.-ik születésnapja alkalmával köszöntötte az egyesület tagsága. A bensőséges hangulatú klubnap alkalmából jubileumi kiállítás mutatta be az ünnepeltek művészetét. Az összejövetelen megjelent a Városi Önkormányzat Kulturális Bizottságának vezetője, *Szántó Rita*, és a Megyei Kulturális Bizottság vezetője, *Dr. Tóth Attila*. Az alábbiakban közöljük a szegedi egyesület titkárának, Szepesváriné Rácz Máriaának a művészekről elhangzott méltatását:

KOPASZ MÁRTA

"Alkotóvá a művészi mondanivaló teszi az embert, ami szenvedésein, tapasztalatain át szűrődik le. Jellemzője, hogy az egész emberiséghez, annak minden korzakához szól." – ez a művésznő hitvallása.

Kopasz Márta festő- és grafikusművész, városunk képzőművészeti életének vezető egyénisége, egyik leg-egyénibb hangú alkotója Szegeden született 1911 október 26-ikán, Szent Dömötör névnapján. Mindmáig hű maradt szülővárosához.

Őseit évszázadokra vissza tudja vezetni. Édesapja Kopasz István (tervező-építész, akinek munkásságát a Dózsa György utcában emléktábla örökíti meg) felsővárosi polgárok utóda. Édesanyja felvidéki lelkész-jogász család sarja. Ez azért is említésre méltó, mert Márta néni édesapja korai halála miatt kislánként sokat tartózkodott *Sípos József* református lelkészéknél, akinek a feleségét a család barátja, **Móricz Zsigmond** a *Galamb papné*-ként örökítette meg híres regényében. A náluk eltöltött idő igazi nevelő-iskolaként maradt meg Márta néniben. A tanulást Milotán és Túríst-vándiban kezdte. Középiskoláit Szegeden az Árpádházi Szt. Erzsébet Leánygimnáziumban folytatta, ahol rajztanárra *Sidlovits Kálmán*. Az Iparművészeti Iskolát Budapesten 1930-1936 között szülővárosa 50 pengős ösztöndíjával végezte. Tanárai: *Helbing Ferenc*, *Haranghy Jenő*, *Simai Imre* és *Domanovszky Endre* voltak. Kitüntetéssel diplomázott a grafika szakon.

Visszakerülve Szegedre, az egyetem meghívta a bölcsészettudományi karra rajzkészségi lektornak. Itt *Láposy Hegedűs Géza* és *Buday György* örökébe lépett. A rajzlektori tisztelet 1939-1952 között töltötte be. Közben négy évig fizetés nélküli tanársegéd és illusztrátor a Ferenczi Takács Zoltán vezette művészettörténeti tanszéken. Szűkös anyagi helyzete miatt tanított az

iparitanuló-iskolában is. 1952-ben a Szegedi Pedagógiai Főiskolára került a *Vinkler László* vezette rajz és művészeti tanszékre adjunktusnak, ahol munkatársa *Major Jenő*. Az itt eltöltött években írta meg *A magyar nép díszítőművészete* című jegyzetét, amelynek az anyagát egyetemi ösztöndíjasként Erdélyben gyűjtötte (1941). 1957-ben a Hámán Kató általános iskolába helyezték. Ez az időszak a magam életében is fontos, hiszen itt volt a rajztanárom Márta néni. Addig is hatott rám egyénisége, gondoltam szavaira, amíg nem fűzött hozzá barátság. Innen hívta meg *Tápai Antal szobrászművész* a Tömörkény István Gimnázium grafika tanszakára, ahol a művésznő kialakította a művészi könyvgrafika és rajztanítás korszerű oktatási tervét.

Kisgrafikával mindig szívesen foglalkozott. 1939-ben Kogutowicz Károly professzor földrajzi intézetében szegedi gyűjteményekből nemzetközi kisgrafikai kiállítást rendezett. 1959-ben megalakult az országos szintű Kisgrafika Barátok Köre, amelynek 1981-ig helyi (szegedi) titkára volt és a mai napig tiszteletbeli elnöke *Fantasztikus* élményt nyújtó foglalkozásokat vezetett a *Bartók Béla*, és a *Juhász Gyula Művelődési Házakban*, majd otthon, a lakásán is. Ismertette az ex libris művészi értékét, bemutatta a külföldi művészek munkáit, a régi szegedi gyűjtőket, mint pl. *Déri Ernőné Ilonka nénit*. Esztétizálását áhitattal hallgattuk. Egy-egy találkozás sugárzó egyéniségével ma is nagy feltöltődést jelent

Ex librist a 30-as évektől készít. Grafikáinak egyéni stílusa mindenkitől megkülönbözteti. Műveinek lelkét a szegediség adja. Fametszetein, linómetszetein foltokkal fejezi ki mondanivalóját. Variációs készsége határtalan. Munkáit mély szimbolika hatja át, pl. a "szegediséget" általában fiatal nőalakokkal fejezi ki. Visszatérő

Kopasz Márta linómetszete, X3